

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ความเป็นมาของคณะศึกษาศาสตร์
2. หลักสูตรที่เปิดสอนในคณะศึกษาศาสตร์
3. ภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความเป็นมาของคณะศึกษาศาสตร์

คณะศึกษาศาสตร์ได้เปลี่ยนมาจากคณะวิชาการศึกษาในสมัยที่เป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน พ.ศ. 2498 ซึ่งกำหนดให้ผลิตบัณฑิตทางการศึกษา เรียกชื่อปริญญาว่า “การศึกษบัณฑิต” สาขาด้านวิชาการศึกษา วิทยาศาสตร์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ต่อมาวิทยาลัยวิชาการศึกษาได้เปลี่ยนฐานะเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน โดยพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2517 (คณะศึกษาศาสตร์, 2541, หน้า 4) ประกอบด้วยภาควิชาต่าง ๆ ดังนี้

1. ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
2. ภาควิชาการศึกษาอนุรักษนิยม
3. ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา
4. ภาควิชาบริหารการศึกษา
5. ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา
6. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
7. ภาควิชาพลศึกษา

ต่อมามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสนได้ยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยบูรพา และมีการแบ่งส่วนราชการภายในคณะศึกษาศาสตร์ดังนี้ (คณะศึกษาศาสตร์, 2541, หน้า 5)

1. สำนักงานเลขานุการคณะ
2. ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา

3. ภาควิชาการศึกษานอกระบบ
4. ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา
5. ภาควิชาบริหารการศึกษา
6. ภาควิชาพลศึกษาและสันทนาการ
7. ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา
8. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
9. ภาควิชาวิจัยและวัดผลการศึกษา
10. โครงการจัดตั้งภาควิชาอุตสาหกรรมศึกษา
11. โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ”

ระดับบัณฑิตศึกษา ได้เปิดสอนตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.บ.) ดังนี้

1. สาขาวิชาชีววิทยา (พ.ศ. 2520)
2. สาขาวิชาบริหารการศึกษา (พ.ศ. 2521)
3. สาขาวิชาการประถมศึกษา (พ.ศ. 2522)
4. สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว (พ.ศ. 2528)
5. สาขาวิชาพลศึกษา (พ.ศ. 2530)
6. สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา (พ.ศ. 2530)
7. สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา (พ.ศ. 2532)
8. สาขาวิชาภาษาไทย (พ.ศ. 2534)
9. สาขาวิชาจิตวิทยาการปริกษาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (พ.ศ. 2539)
10. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (พ.ศ. 2542)

โดยสรุปคณะศึกษาศาสตร์รับผิดชอบในการผลิตบัณฑิตทั้งระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา คือ ระดับปริญญาโทและปริญญาเอกสาขาการบริหารการศึกษาและวิทยาศาสตร์การออกกำลังกายและการกีฬา

หลักสูตรที่เปิดสอนในคณะศึกษาศาสตร์

คณะศึกษาศาสตร์จัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี 2 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.บ.) และหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต (วท.บ.) ตามโครงสร้างของหลักสูตร ดังต่อไปนี้ (คณะศึกษาศาสตร์, 2538, หน้า 5-6)

หลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา หลักสูตร 4 ปี จำนวน หน่วยกิตตลอดหลักสูตร 140 หน่วยกิต แยกเป็น 3 หมวด ดังต่อไปนี้

ก. หมวดศึกษาทั่วไป ไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต ประกอบด้วย

1. กลุ่มวิชาภาษา	10	หน่วยกิต
2. กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	6	หน่วยกิต
3. กลุ่มวิชาสังคมศึกษา	6	หน่วยกิต
4. กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ 4-6		หน่วยกิต
5. กลุ่มวิชาพลศึกษา	4	หน่วยกิต

ข. หมวดวิชาเฉพาะ ไม่น้อยกว่า 100 หน่วยกิต

1. วิชาชีพครู รวม 45 หน่วยกิต ประกอบด้วย

1.1 วิชาชีพครูบังคับ	35	หน่วยกิต
1.2 วิชาชีพครูเลือกไม่น้อยกว่า	10	หน่วยกิต

2. วิชาเอก มี 2 ลักษณะ คือ

2.1 วิชาเอกมีวิชาโทไม่น้อยกว่า	44	หน่วยกิต
2.2 วิชาเอกไม่มีวิชาโทไม่น้อยกว่า	55	หน่วยกิต

3. วิชาโท ไม่น้อยกว่า 18 หน่วยกิต

ค. วิชาเลือกเสรี ไม่น้อยกว่า 3 หน่วยกิต

ภาควิชาหลักสูตรและการสอนเปิดสอนหลักสูตรปริญญาตรี (กศ.บ.) ในสาขาวิชาการประถมศึกษาและสาขาวิชาการศึกษามัธยมศึกษา และหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาการประถมศึกษา และสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

โครงสร้างหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษาประกอบด้วย

1. จำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตร ไม่น้อยกว่า 140 หน่วยกิต แบ่งเป็น 3 หมวด

ก. วิชาศึกษาทั่วไป	30	หน่วยกิต
ข. วิชาเฉพาะ	105	หน่วยกิต
1. วิชาชีพครู	40	หน่วยกิต
2. วิชาเอก	47	หน่วยกิต
3. วิชาโท	18	หน่วยกิต
ค. วิชาเลือกเสรี	5	หน่วยกิต

โครงสร้างหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิตสาขาการประถมศึกษา (บัณฑิตวิทยาลัย, 2543, หน้า 5-8)

จำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า	45	หน่วยกิต
แบ่งออกเป็น 4 หมวด		
ก. หมวดวิชาพื้นฐานทางการศึกษา	10	หน่วยกิต
ข. หมวดวิชาเอก ไม่น้อยกว่า	21	หน่วยกิต
ค. หมวดวิชาเลือกเสรี ไม่น้อยกว่า	2	หน่วยกิต
ง. วิทยานิพนธ์ ไม่น้อยกว่า	12	หน่วยกิต

โครงสร้างหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน (2541)
(บัณฑิตวิทยาลัย, 2543, หน้า 17, 22)

จำนวนหน่วยกิตรวม	36	หน่วยกิต
แบ่งออกเป็น 4 หมวด		
ก. หมวดวิชาพื้นฐานทางการศึกษา ไม่น้อยกว่า	8	หน่วยกิต
ข. หมวดวิชาเอก ไม่น้อยกว่า	16	หน่วยกิต
ค. วิทยานิพนธ์ ไม่น้อยกว่า	12	หน่วยกิต

ถ้าเป็นแผน ข ไม่ต้องทำวิทยานิพนธ์ ให้เรียนรายวิชา แทน 6 หน่วยกิต

และทำภาคนิพนธ์ 6 หน่วยกิต

แนวคิดเกี่ยวกับภาพลักษณ์

ความหมายและความสำคัญของภาพลักษณ์ นักวิชาการได้ให้ความหมายของภาพลักษณ์ ดังนี้

วิรัช อภิรัตน์กุล (2535, หน้า 75-77) ให้ความหมายว่า ภาพลักษณ์เกิดขึ้นในใจหรือนึกสร้างขึ้นมาเองก็ได้ เป็นความประทับใจที่เกิดจากบุคคลที่มีต่อองค์การ สถาบัน บุคคล ซึ่งความประทับใจเกิดจากผลกระทบระหว่างบุคคลกับสิ่งนั้น ๆ ไม่ใช่ภาพมายาหรือภาพลวงตา แต่เป็นความประทับใจที่ถูกต้อง ซึ่งตรงกับแนวคิดของดวงพร คำณวัฒน์ และวาสนา จันทร์สว่าง (2536, หน้า 67) ได้กล่าวถึงภาพลักษณ์ไว้ว่า เป็นภาพเกิดจากความรู้สึกนึกคิดหรือภาพที่วาดขึ้นในใจ อาจเป็นภาพของสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิต อาจเกิดจากการได้รับข้อมูลข่าวสาร ทั้งประสบการณ์ตรงหรือประสบการณ์ทางอ้อม ผสมผสานกับความรู้สึกนึกคิดที่เกิดขึ้นในจิตใจ คำว่า image นี้เดิมใช้คำว่า จินตภาพ หรือ จินตนาการ แต่ไม่ได้รับความนิยม จึงเปลี่ยนเป็นภาพลักษณ์ โดยพระวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ได้ประทานเสนอ

ให้ใช้คำว่า “ภาพลักษณ์” ส่วนพรทิพย์ วรกิจโกศาทร (2535, หน้า 104-105) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับภาพลักษณ์ว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในจิตใจของคนที่เห็นหน่วยงานเป็นลักษณะที่ได้อิทธิพลจากสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือหลายสิ่งเกี่ยวพันกับหน่วยงานนั้น จิราภรณ์ สีขาว (2536, หน้า 23) ซึ่งให้เห็นภาพลักษณ์ว่าเป็นภาพที่เกิดขึ้นในจิตใจของบุคคลตามความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อองค์การ สถาบัน บุคคล หรือการดำเนินงาน

โดยสรุปภาพลักษณ์ หมายถึง สิ่งที่ประทับใจที่เกิดขึ้นภายในจิตใจโดยตรงและโดยทางอ้อมที่มีต่อบุคคลหรือองค์การทั้งสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต หรือเป็นภาพสะท้อนความรู้สึกนึกคิด ความนิยม ความพึงใจที่ได้สัมผัสกับสิ่งนั้น

ภาพลักษณ์สำคัญต่อองค์การและบุคคลดังเช่น อรุณ งามดี (2530, หน้า 90-99) ซึ่งให้เห็นความสำคัญของภาพลักษณ์ว่า เป็นเรื่องละเอียดอ่อนและเกี่ยวข้องกับหน่วยงานทุกหน่วยงานแทบทุกเรื่องไม่ว่าเรื่องเล็กหรือเรื่องใหญ่ สำคัญมากสำคัญน้อยนับตั้งแต่เจ้าหน้าที่สถานที่ทำงาน ผลึกทัศน์ การบริหารทรัพยากร และทุกอย่างที่เกี่ยวกับหน่วยงาน ภาพลักษณ์ที่ไม่ดี มีผลกระทบกระเทือนต่อหน่วยงานหรือสถาบันอย่างเลี่ยงไม่ได้ แทบทุกประเทศได้ทุ่มเทค่าใช้จ่ายส่วนนี้เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้เป็นที่ประจักษ์ต่อคนทั่วไป ดวงพร คำณวัฒน์ และวาสนา จันทร์สว่าง (2536, หน้า 68-69) ซึ่งให้เห็นว่าภาพลักษณ์ที่สำคัญมีสาเหตุมาจาก

1. ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารมวลชน ทำให้คนในสังคมต่าง ๆ ทราบข่าวสารอย่างรวดเร็ว ซึ่งมีผลต่อการเกิดภาพลักษณ์
2. องค์การต่าง ๆ ได้รับความสนใจจากสาธารณชนและมวลชนมากขึ้น ทุกคนต้องการรับรู้และมีส่วนเกี่ยวข้องในการแสดงความคิดเห็นเพื่อเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจ ถ้าองค์กรใดมีภาพลักษณ์ที่ดีก็จะได้รับความเชื่อถือไว้วางใจ และให้การสนับสนุนร่วมมือในองค์กรนั้นประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน แต่ถ้าองค์กรมีภาพลักษณ์ที่ไม่ดีย่อมได้รับการต่อต้านและการดูหมิ่นเกลียดชัง
3. ภาพลักษณ์เป็นรากฐานแห่งความมั่นคงขององค์กร ถ้าองค์กรมีภาพลักษณ์ดี ถือว่าเป็นการเตรียมขององค์กร แม้มีวิกฤตการณ์เกิดขึ้นก็สามารถจะแก้ไขได้อย่างทันท่วงที เสมือนร่างกายของคนที่แข็งแรงมีภูมิคุ้มกัน โรคแม้ได้รับเชื้อ โรคหรือมีเหตุต้องเจ็บป่วย อาการก็ไม่ร้ายแรงและสามารถหายได้เร็วกว่าปกติ

นอกจากนี้ วิจิตร อาวะกุล (2534, หน้า 150) ให้ข้อคิดว่าภาพลักษณ์ที่ดี จะสร้างความน่านิยม เชื่อถือ เลื่อมใส ศรัทธา ดึงดูดโน้มน้าวความสนใจทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถาบันและประชาชน ภาพลักษณ์เปรียบเสมือนบุคลิกภาพหรือการวางตัวของบุคคลที่มีท่าทางดี เป็นที่นิยมชมชอบของคนทั่วไป

สรุปได้ว่าภาพลักษณ์เป็นเครื่องหมายรับรองคุณภาพของหน่วยงานหรือสถาบัน ภาพลักษณ์ที่ดีก็จะทำให้ประชาชนหรือผู้รับบริการเกิดความศรัทธา นิยม เชื่อถือหน่วยงานหรือสถาบันนั้น ทำให้หน่วยงานประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน

การสร้างและรักษาภาพลักษณ์ขององค์การ

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดภาพลักษณ์ตามแนวคิดของวิจิตร อาวะกุล (2534, หน้า 153) แบ่งออกเป็น 5 ประการใหญ่ ๆ ดังนี้

1. พฤติกรรม การกระทำ การแสดงออกมาในทางที่ดีของสถาบัน หน่วยงาน รวมทั้งเจ้าหน้าที่และพนักงาน ก็จะทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดี
  2. การสร้างสรรค์ ความซื่อสัตย์ สุจริต ไม่คดโกง ไม่โกหกหลอกลวง ทำให้เกิดความเชื่อถือศรัทธา ภาพหลอกลวง ทำให้ไม่เกิดความศรัทธา
  3. การเข้ามามีส่วนร่วม มีบทบาทในการสร้างสรรค์ เสริมสร้าง ปรับปรุง แก้ไข สังคม การเสียสละต่อสังคมส่วนรวม
  4. การพิสูจน์ความจริง ข้อเท็จจริง ให้ประจักษ์ต่อสังคมถึงความถูกต้อง บริสุทธิ์ ผุดผ่อง การให้บริการที่ดี มีคุณภาพต่อประชาชน
  5. ประชาสัมพันธ์ในลักษณะที่เกินไป จะเกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดี
- การสร้างภาพลักษณ์สามารถสร้างขึ้นมาได้ กลวิธีสร้างภาพลักษณ์ที่ดีประกอบด้วย การสร้าง การส่งเสริม การป้องกัน การรักษา และการเห็นใจ ดังนี้ (ดวงพร คำณวัฒน์ และวาสนา จันทร์สว่าง, 2536, หน้า 69-71)

1. การสร้างภาพลักษณ์โดยการวางแผน กำหนดขอบเขตของภาพลักษณ์ที่จะสร้าง โดยการสำรวจภาพลักษณ์เดิมว่ามีหรือไม่ อย่างไร จากกลุ่มเป้าหมาย ค้นหาจุดเด่นขององค์การ เพื่อกำหนดขอบเขต แบ่งกลุ่มเป้าหมายเพื่อกำหนดกิจกรรมสร้างภาพลักษณ์ตามความต้องการ แต่ละกลุ่ม จะต้องเป็นที่รับรู้ เข้าใจ และยอมรับของบุคลากรในองค์การ แล้วใช้วิธีโฆษณาและประชาสัมพันธ์ร่วมกันเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย
2. การส่งเสริมป้องกันและรักษาภาพลักษณ์ให้คงทนถาวร เพราะว่าภาพลักษณ์ได้เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาตามสถานภาพของเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม การส่งเสริม การป้องกัน และรักษาภาพลักษณ์ให้ความคงทนถาวรจะต้องดำเนินการ โดยวิธีการประชาสัมพันธ์เชิงรุก เพื่อป้องกัน เช่น การรับฟังความคิดเห็น แล้วนำมาประเมินวางแผนปรับปรุงแก้ไข

3. การแก้ไขภาพลักษณ์ หมายถึง การแก้ไขภาพลักษณ์เชิงลบในวิกฤติการณ์ ซึ่งอาจเกิดการผิดพลาด ข่าวดี้อ อุบัติเหตุหรือการบ่อนทำลาย ต้องดำเนินการแก้ไขการบริหารและประชาสัมพันธ์ยามวิกฤติ โดยวางแผนป้องกันและเตรียมพร้อม เช่น บุคลากรภายในต้องสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในการดำเนินการขององค์กร ให้หาข้อมูลข่าวสารตลอดเวลา และต่อเนื่อง เพื่อทุกคนจะได้เป็นแกนนำในการหาข้อเท็จจริงและสร้างความเข้าใจกับบุคคลภายนอก

การประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ถูกต้องเป็นหน้าที่รับผิดชอบร่วมกันของบุคลากรภายใน เพราะพื้นฐานการสร้างภาพลักษณ์ขึ้นอยู่กับการทำดีขององค์กรและการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ สามารถช่วยคลี่คลาย แก้ไขสถานการณ์องค์กรในกรณีวิกฤติการณ์ให้กลับคืนสู่สภาพปกติได้อย่างรวดเร็ว

องค์กรที่เป็นสถาบันการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยบูรพา หรือคณะ ภาควิชา ซึ่งเป็นหน่วยงานย่อยสามารถสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขึ้นมาได้โดยบุคลากรในสถาบันจะต้องร่วมมือกันและวางแผน ป้องกัน ส่งเสริมและแก้ไขให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาของสาธารณชน วรณี สีลาเวชบุตร และบรรยงค์ สุวรรณผ่อง (2537, หน้า 231) ได้เสนอการวัดภาพลักษณ์ก่อนการวางแผนงานประชาสัมพันธ์ไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. รู้สถานะของสถาบันต่อสังคม สามารถตรวจสอบจากการรับรู้ของสังคม เช่น จากการสำรวจตรวจสอบข่าวสาร การเก็บข้อมูล การรับฟังเสียงวิพากษ์วิจารณ์ จากบุคคลที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อประเมินสถานการณ์ของสถาบัน
2. รู้ความต้องการ กำหนดวัตถุประสงค์ ทำโครงการปฏิบัติ
3. รู้เขา คือ การกำหนดกลุ่มเป้าหมายและสื่อให้ชัดเจน เพื่อกำหนดวิธีการดำเนินโครงการให้สอดคล้องและสามารถตอบได้ว่าสิ่งที่ทำนั้นเพื่อใคร
4. รู้กำลัง คือ รู้กำลังตนเอง หมายถึง งบประมาณในการประชาสัมพันธ์
5. รู้ผล คือ การประเมินผลงานเพื่อจะได้พบว่าการประชาสัมพันธ์ที่จะทำถึงกลุ่มเป้าหมายหรือไม่สื่อที่ใช้มีประสิทธิภาพเพียงใด มีปัญหาการดำเนินงานตามแผนหรือไม่ เพื่อนำคำตอบมาปรับปรุงแผนต่อไป

วิจิตร อวระกุล (2534, หน้า 152) ได้เสนอแนะการตรวจสอบคุณสมบัติในการสร้างภาพลักษณ์ไว้ดังนี้

1. การสร้างความประทับใจส่วนต่างๆ การต้อนรับด้วยอัธยาศัยไมตรี
2. การเผยแพร่คุณภาพความดี เกียรติยศชื่อเสียง

3. การเสียสละ การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่อส่วนรวม
4. การประกอบคุณงามความดี บริการที่สะดวก รวดเร็ว
5. ความซื่อสัตย์สุจริต ไม่ทุจริต น้อโกง
6. ความสุภาพ มารยาทเรียบร้อย
7. มีความยุติธรรม มีคุณธรรม วัฒนธรรม นำเลื่อมใสศรัทธา
8. ความมีเกียรติได้รับการยกย่องนับถือ
9. ความเอื้อเฟื้อ โอบอ้อมอารี มีเมตตาจิต ไม่เห็นแก่ตัว
10. ความนึกถึงประโยชน์ส่วนรวม
11. การปรับปรุง ฝึกรอบรม แก้ไขความประพฤติบุคคล
12. ความสะอาด เป็นระเบียบ สวยงาม

ภาพลักษณ์ของภาควิชา มหาวิทยาลัยบูรพา จากแนวคิดของนักวิชาการดังกล่าวมาแล้ว สามารถสรุปแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ การยอมรับและความศรัทธา เพื่อสร้างภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย คณะ และภาควิชา ดังต่อไปนี้

1. ความเชื่อถือ การที่จะได้รับความเชื่อนำมาจากปัจจัยต่าง ๆ คือ
  - 1.1 อาจารย์หรือนุเคราะห์ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความสามารถทางร่างกาย มีผลงานทางวิชาการที่น่าเชื่อถือ
  - 1.2 หลักสูตรที่จัดสอนได้รับความเชื่อถือ ไว้วางใจ ผู้เรียนศึกษาออกไปแล้วอยากจะทำกลับมากศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น
  - 1.3 ผลการปฏิบัติงานบรรลุตามนโยบายและวัตถุประสงค์ เช่น สร้างบัณฑิตและมหาบัณฑิตให้เป็นผู้มีความรู้คู่กับคุณธรรม จริยธรรมนำสังคม สามารถนำไปพัฒนาสังคมให้มีคุณภาพได้
  - 1.4 อาคารสถานที่และบริเวณเหมาะสมเป็นสถานศึกษา เช่น ห้องเรียน ห้องสมุด และบริเวณรอบ ๆ มหาวิทยาลัย
2. การยอมรับจากปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้
  - 2.1 การบริหารของมหาวิทยาลัย คณะ ภาควิชา สามารถเป็นแบบอย่างแก่ผู้มาศึกษาได้
  - 2.2 การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ เช่น การจัดการศึกษาในสาขาวิชาต่าง ๆ
  - 2.3 การเกิดความภาคภูมิใจในสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัย คณะ และภาควิชา
  - 2.4 คุณภาพของบัณฑิต มหาบัณฑิต ที่จบการศึกษา

3. ความศรัทธาจากปัจจัยดังนี้

3.1 การได้รับเกียรติ ผู้ผ่านการศึกษอบรมจากสถาบันได้รับความเชื่อถือ
การยอมรับจากสังคม

3.2 ความภาคภูมิใจและความประทับใจของศิษย์ปัจจุบัน ศิษย์เก่า หรือผู้ผ่าน
การอบรมจากสถาบัน คณะ ภาควิชา

จากปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลในการสร้างภาพลักษณ์ของสถาบันนั้น จะเห็นได้ว่า
บุคลากรและอาจารย์เป็นผู้มีอิทธิพลมากที่สุด เพราะความเลื่อมใสศรัทธาของนิสิตที่มีต่อ
อาจารย์อยู่ที่ผลการปฏิบัติของอาจารย์หรือคุณสมบัติของอาจารย์นั่นเอง ทบวงมหาวิทยาลัย
(ม.ป.ป., หน้า 39) ได้สรุปประเด็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยว่าควรมี
ภาพลักษณ์ดังนี้

1. มีความรู้ดีและเชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชา
2. มีวุฒิสูงระดับปริญญาโทและปริญญาเอกเป็นส่วนมาก
3. เป็นบุคคลใฝ่หาความรู้
4. เขียนตำราหรือผลงานทางวิทยาการออกเผยแพร่
5. แต่งกายเรียบร้อย
6. มีความประพฤติดี
7. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
8. วางตัวน่านับถือในสังคม
9. มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง
10. เป็นคนมีเหตุผล
11. มีความรับผิดชอบสูง
12. มีฐานะทางเศรษฐกิจระดับปานกลาง
13. ได้รับการยกย่องจากสังคม

นอกจากนั้น สุวัฒน์ นิยมคำ (2534, หน้า 24-25) ได้วิเคราะห์จากประสบการณ์
ของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย โดยคำนึงถึงงานที่มีอยู่ในอาชีพครู สรุปเป็นประเด็นสำคัญดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในวิชาที่สอนอยู่เสมอ
2. ศึกษาหลักสูตรในวิชาที่สอนและระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการศึกษาให้เข้าใจ
3. ต้องวางแผนการสอนทั้งระยะสั้นและระยะยาว
4. ต้องเตรียมการสอนก่อนเข้าสอนทุกครั้ง

5. ต้องเข้าสอนตรงเวลาและตามเวลาในตารางสอน
  6. ต้องออกข้อสอบ คุมสอบ และประเมินผลทั้งผลการเรียนของนักศึกษาและผลการสอนของตนเอง
  7. ต้องกำหนดเวลาว่างจากชั่วโมงสอนไว้ให้นักศึกษาได้มาพบปรึกษาหารือในเรื่องวิชาการ
  8. ต้องศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอนให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้นอยู่เสมอ
  9. ต้องรับผิดชอบในการพัฒนาหลักสูตร
  10. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและสามารถให้คำปรึกษาเป็นอย่างดี
  11. ต้องจัดทำรายการหนังสือใหม่ ๆ วารสารใหม่ ๆ สำหรับส่งให้ห้องสมุดจัดซื้อต่อไป
  12. ต้องทำการวิจัย เขียนตำรา เขียนเอกสารคำสอน เขียนบทความทางวิชาการ และสะสมความรู้ไว้ให้พร้อม
  13. ต้องให้บริการทางวิชาการแก่สังคม เช่น เป็นวิทยากร
  14. เข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการอยู่เสมอ เช่น การประชุม การสัมมนา ฝึกอบรม
  15. มีความเป็นครูและรักษาเกียรติภูมิของครูตลอดไป
- จินดา ศรีญาณลักษณ์ (2536, หน้า 16) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับคุณสมบัติ บทบาทหน้าที่ของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยไว้ดังนี้
1. สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน และผู้ใต้บังคับบัญชา
  2. รู้จักทำงานเป็นคณะหรือสหวิชาชีพ
  3. มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อศิษย์และบุคคลทุกฝ่าย
  4. ให้ความร่วมมือและประสานงานกับทุกฝ่ายและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถาบัน
  5. ยึดมั่นในจรรยาบรรณของครูอาจารย์และประพฤติปฏิบัติอันควรให้ลูกศิษย์เคารพยกย่อง สรรเสริญ เทิดทูน
- โดยสรุปอาจารย์ในมหาวิทยาลัยควรมีคุณสมบัติที่สำคัญอยู่ 2 ประการ คือ คุณสมบัติส่วนตัว ได้แก่ บุคลิกลักษณะ และคุณสมบัติทางวิชาการ ได้แก่ ความรู้ความสามารถในวิชาชีพ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวกับภาพลักษณ์ของสถาบันการศึกษามีดังต่อไปนี้

รำไพ เลียงจันทร์ (2541) ได้ศึกษาภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยบูรพาตามทัศนะของครูและนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับดีทุกด้าน เรียงตามลำดับ คือ การยอมรับเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาเอื้อต่อสภาพแวดล้อมในเขตพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้สึภาคภูมิใจในสถาบันและการบริการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เข้ามาศึกษา ด้านความเชื่อถือ ได้แก่ อาคารสถานที่มีความเหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอน สร้างบัณฑิตให้เป็นผู้มีความรู้ทักษะในการปฏิบัติงานและสาขาที่เปิดสอนตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน และด้านความศรัทธา ได้แก่ ผู้สำเร็จการศึกษาได้รับเกียรติความเชื่อถือ เกิดความประทับใจที่ได้เข้ามาศึกษาและมหาวิทยาลัยมีความเป็นเลิศทางวิชาการ

ทบวงมหาวิทยาลัย (ม.ป.ป.) ได้ศึกษาเกี่ยวกับบุคลากรในระบบอุดมศึกษา เกี่ยวกับภาพลักษณ์ของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย พบว่า บุคลากรในระบบอุดมศึกษาและบุคลากรภายนอกสถาบันอุดมศึกษามีความเห็นตรงกันว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยเป็นบุคคลที่มีความรู้ดี มีความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขา มีวุฒิสูง เป็นบุคคลใฝ่หาความรู้ มีความประพฤติดี มีมนุษยสัมพันธ์ มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง ได้รับการยกย่องจากสังคม แต่ภาพที่อาจารย์มหาวิทยาลัยเป็นปูชนียบุคคลนั้นลดลง

สุรีย์ ชูประทีป (2535) ได้ศึกษาเรื่อง ทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เขตภาคเหนือที่มีต่อมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนสายวิทยาศาสตร์มีความนิยมคณะวิศวกรรมศาสตร์มากที่สุด นักเรียนสายศิลป์มีความนิยมคณะมนุษยศาสตร์มากที่สุด นักเรียนส่วนใหญ่มีทัศนคติในด้านวิชาการอยู่ในเกณฑ์ดีและดีมาก และเห็นว่าคณะแพทยศาสตร์มีความเป็นเลิศทางวิชาการสูงสุด รองลงมาคือ คณะวิศวกรรมศาสตร์ ส่วนในด้านอื่นๆ พบว่าภาพลักษณ์ต่อมหาวิทยาลัยร้อยละ 95.41 อยู่ในระดับดีถึงดีมาก ด้านการเผยแพร่วิชาความรู้ด้านวิชาการ ร้อยละ 85.8 ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมร้อยละ 82.1 ด้านการรักษาวัฒนธรรมประเพณีร้อยละ 81.7 ด้านส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมร้อยละ 74.7 และด้านมีบทบาททางการเมืองร้อยละ 52.5

จิราภรณ์ สีขาว (2536) ศึกษาเรื่องภาพลักษณ์ของสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารการศึกษาระดับสูง พบว่า ภาพลักษณ์โดยรวมทุกด้าน คือ สถาบันวิทยาการจัดการบริหาร การให้บริการอยู่ระดับค่อนข้างมาก ยกเว้นความคิดเห็นต่อการประชาสัมพันธ์และการบริการอาหารอยู่ในระดับปานกลาง

งานวิจัยต่างประเทศ เกี่ยวกับภาพลักษณ์ของสถาบันมีไม่มากนัก แต่มีผลวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

ฮิลด์และมัวร์ (Heald and Moore, 1968) ได้วิจัยคุณสมบัติของบุคคลที่ประสงค์จะประกอบอาชีพครูต้องมีลักษณะทางกายและทางใจต่างจากอาชีพอื่น ๆ คือ

1. มีวิจารณ์ญาณที่ดี
2. มีมนุษยสัมพันธ์ดี
3. มีเมตตาต่อผู้อื่น
4. มีความละเอียดประณีต
5. มองโลกในแง่ดี
6. มีอารมณ์มั่นคง
7. หลีกเลี่ยงการวิจารณ์ผู้อื่น

ไรอันส์ (Ryans, 1967 อ้างโดย ญรัฐพงศ์ ปรัชญาอภิพันธ์, 2535) ได้ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของครูที่ดีในระดับประถมและมัธยมศึกษา พบลักษณะของครูที่ดี คือ มีความเป็นมิตรและให้ความอบอุ่น มีความรับผิดชอบ มีความกระตือรือร้น มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสนใจในความคิดเห็นของนักเรียน มีความสนใจในพฤติกรรมประชาธิปไตยในชั้นเรียน มีความสนใจในความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้ร่วมงาน มีการสอนที่ชี้เด็กนักเรียนเป็นศูนย์กลาง มีการสื่อความโดยใช้ภาษาที่ถูกต้อง มีอารมณ์สม่ำเสมอ และมีการปรับตัวได้ดี

กอร์ดอน (Gordon, 1971 อ้างโดย ไพบุลย์ ไพระหง, 2533) ได้วัดความสามารถของครูที่สอนในระดับมัธยมศึกษาในรัฐฟลอริดา สหรัฐอเมริกา พบลักษณะของครูดังนี้

1. ด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ มีความเชื่อมั่นในตนเอง ความมั่นคงทางอารมณ์ พร้อมทั้งจะได้รับการเปลี่ยนแปลง รักเด็ก ขอมรับในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย รับฟังผู้อื่น มีความรับผิดชอบ มีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาอยู่เสมอ มีมนุษยสัมพันธ์และอุทิศตนเพื่อการเรียนของนักเรียนทั้งในและนอกเวลาเรียน

2. ด้านความรู้ความเข้าใจ ได้แก่ มีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการทางกายและทางสมอง มีความเข้าใจในกระบวนการเรียนการสอน เช่น ทฤษฎีการเรียนรู้ กระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม เข้าใจในการจัดการศึกษาของชาติ

3. ด้านทักษะการสอน ได้แก่ มีทักษะในการสอน ฟัง พูด อ่าน เขียน และใช้โสตทัศนูปกรณ์ มีเทคนิคในการแก้ปัญหา ใช้การเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมและใช้แหล่งวิทยาการให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน มีการประสานงานกับครูคนอื่น ๆ